

Mitä kyselyt, termipankin tilastot ja käytännön kokemukset kertovat kielitieteen termityöstä?

Harri Kettunen & Tiina Onikki-Rantajääskö (Helsingin yliopisto)

Tieteen termipankin kielitieteen aihealueella on tällä hetkellä runsaat 5000 käsitesivua. Aihealueen rajoitettuun talkoistamiseen on osallistunut yli 250 tutkijaa ja yliopiston opettajaa Tieteen termipankin verkkopalvelun avaamisesta (2012) lähtien. Asiantuntijoiden aktiviteetti vaihtelee kuitenkin suuresti. Viime vuosina vain keskimäärin 10 henkilöä on kartuttanut kielitieteen sisältöjä vuosittain. Käsitesivuista 45 prosentista puuttuu määritelmä, ja lisää käsitesivuja tarvittaisiin puuttuvista termeistä. Erittelemme tarkemmin kielitieteen osa-alueita, joihin kaivattaisiin täydennystä. Vertailua on tehty muutamien viime vuosina ilmestyneiden keskeisten teosten asiasanastoihin.

Tuomme esitelmässämme esiin hyviksi koettuja malleja siitä, miten termityö saataisiin paremmin osaksi opetusta, tutkimusjulkaisemista ja väitöskirjatutkimusta. Esittelemme lisäksi syksyllä 2025 järjestettyjen käyttäjä- ja asiantuntijakyselyn tuloksia ja niiden kautta tulleita parannusehdotuksia ja toiveita uusista sisällöistä. Vastaukset ovat kielitieteen kannalta kiinnostavia myös siksi, että kielitieteilijöiden osuus vastanneista oli huomattavan suuri. Vertailemme vastauksia aikaisempaan kyselyyn sekä suomen kielen selvityksen yhteydessä toteutettuun, tieteen termien saatavuutta ja käyttöä koskevaan kyselyyn (Enqvist ym. 2020, 2021; Onikki-Rantajääskö 2024, 125–128). Tarkastelemme myös sitä, kuinka termityöstä saa julkaisumeriittejä ja kuinka se on kiinteä osa yhteiskunnallista vuorovaikutusta.

Lähteitä

Enqvist, J., Onikki-Rantajääskö, T. & Pitkänen-Heikkilä, K. (2021). Terminology work as open, communal and collaborative crowdsourcing practice of academic communities. – *Terminology* 27(1): 56–79.

Enqvist, J., Pitkänen-Heikkilä, K. & Onikki-Rantajääskö, T. (2020). Tieteen termipankki tiedeyhteisön työkaluna. – *Tieteessä tapahtuu* 4: 25–32. <https://journal.fi/tt/article/view/98121>

Enqvist, J. & Onikki-Rantajääskö, T. (2019). Questions of scientific communications and research ethics at the Helsinki Term Bank for the Arts and Sciences. – *Responsible Research*, 30 August 2019. <https://vastuullinentiede.fi/en/publishing/questions-scientific-communications-and-research-ethics-helsinki-term-bank-arts-and>

Kettunen, H. & Onikki-Rantajääskö, T. (2024). Vetenskapstermbanken i Finland i samhällets tjänst. – *Språk i Norden / Sprog i Norden* 2024, pp. 118–126. <https://tidsskrift.dk/sin/article/download/144160/189175/320415>

Onikki-Rantajääskö, T. (2024). *Suomi osallisuuden kielenä: Selvitys suomen kielen tilasta Suomessa 2020-luvun puolimaissa*. Oikeusministeriön julkaisuja 2024: 20.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/9db9d564-d4ac-49aa-a936-e9d8269152cb>

Tieteen termipankin blogi. <https://blogs.helsinki.fi/tieteentermipankki>

Tieteen termipankki. <https://tieteentermipankki.fi>

Termityö ja tutkijoiden aktivointi: käytännön kokemuksia ja vinkkejä yhdeltä erikoisalalta

Anne Mäntynen (Helsingin yliopisto)

Käsittelen esityksessäni termityön merkitystä erityisesti tutkimus- ja julkaisutoiminnan näkökulmasta, ja nostan esiin termityön relevanssin opetuksen ja tutkijakoulutuksen kannalta. Pohdin, kenelle termityö kuuluu, miten sitä voi edistää ja mitä hyötyä siitä on termityön tekijöille, etenkin väitöskirjatutkijoille. Kysyn, miten voimme yhdessä vastata, että tieteenalan uudet käsitteet tulevat määritellyksi (kansalliskielillä) ja että määritelmiä myös päivitetään.

Esittelen käytännön kokemuksia siitä, miten termityötä voi onnistuneesti ohjata ja toteuttaa, ja annan vinkkejä tutkijoiden aktivoimiseen. Samalla sivuan joukkoistamiseen liittyviä eettisiä kysymyksiä, joita termityön yhteydessä toisinaan tulee esiin. Esitykseni perustuu kokemuksiini Termipankin tekstin- ja diskurssintutkimuksen alan vastuuhenkilönä sekä toimintaani tiedejulkaisemisen ja väitöskirjaohjauksen parissa.

Langnetin kokemuksia ja näkymiä termityöhön: Termityö osana kielialojen tohtoriopintoja

Anna Vatanen (Tampereen yliopisto / Langnet / SKY) & Maija Hirvonen (Tampereen yliopisto / Langnet / SKY)

Tässä esitelmässä kielentutkimuksen termityötä lähestytään kielialojen valtakunnallisen Langnet-tohtorikoulutusverkoston näkökulmasta Langnetin aiempien tapahtumien ja tulevaisuuden näkymien kautta. Langnetin piirissä on järjestetty termityötä koskevia työpajoja ja muita tilaisuuksia jo useiden vuosien ajan. Esitelmässä raportoidaan, minkälaisia toteutuksia nämä ovat olleet ja mitä niissä on tehty. Lisäksi esitelmässä pohditaan termityötä ja käsiteanalyysia osana jokaisen tutkijan kompetenssia, jota kerrytetään erityisesti tohtoriopintojen aikana. Vuodesta 2024 alkaen Langnetissa on suunniteltu kielialojen valtakunnallisia tohtoriopintoja ja yhteisten opintojen toteutustapoja. Esitelmässä kerrotaan viime kuukausina hahmotellusta kielialojen tohtoripolusta, johon on suunniteltu tiettyjä sisältöjä eri kohtiin tyypillistä väitöskirjatutkijan polkua. Termityötä koskeva osuus on ajateltu tohtoripolun alkupäässä suoritettavaksi, säännöllisesti tarjolle tulevaksi kurssiksi.